

GUIA DIDÀCTICA PER INFORMADORES

Aquesta guia està destinada a les persones responsables de l'exposició. Hi consten tant aspectes tècnics com didàctics que permeten ampliar el conceptes presentats a l'exposició. També s'hi proposen activitats per complementar l'exposició.

1. OBJECTIUS DE L'EXPOSICIÓ:

- Apropar l'Economia Solidària a les joves de la ciutat de Barcelona, definint-ne els conceptes claus
- Oferir recursos a les joves de la ciutat de Barcelona, perquè puguin ampliar informació si els interessa algun aspecte o tema concret

L'objectiu és que les joves coneguin aquesta realitat que, tot i constituir ser present, encara és molt desconeguda.

2. DESENVOLUPAMENT DELS CONTINGUTS, EXPLICACIONS COMPLEMENTÀRIES DE L'EXPOSICIÓ

QUÈ ÉS I QUÈ NO ÉS? DEFINICIONS I PRECISIONS

Què és l'economia social i solidària?

Es diu que si l'economia capitalista és aquella que utilitza les persones per generar el màxim benefici, l'economia solidària és aquella que utilitza el capital per satisfer les necessitats de les persones. Treballem per viure, no vivim per treballar, aquesta és la idea.

Tot això no vol dir que els projectes d'economia solidària no necessitin diners: aquests han de ser sostenibles econòmicament i han de vetllar per oferir unes condicions laborals dignes a les treballadores (sous dignes, vacances pagades, poder fer front a baixes laborals, etc).

Hem d'intentar trencar amb la idea i prejudici que l'ESS i el cooperativisme formen part d'un món amb tarannà hippie i sense regulació.

L'economia col·laborativa és economia solidària?

No, que no ens enganyi el nom! L'economia col·laborativa es basa en l'intercanvi de béns i serveis mitjançant plataformes digitals. Alguns exemples són Airbnb o Blablacar.

L'economia solidària té associada alguna forma jurídica concreta?

És importat que partim de la base que ni tots els projectes d'economia solidària són cooperatives ni totes les cooperatives constituïdes formen part del que des de les entitats que hem dissenyat l'exposició entenem com a economia solidària.

Si bé és cert que la forma cooperativa és l'aposta jurídica principal de l'economia solidària, no és l'única. Es pot trobar sota diferents formes: cooperatives (de treball, de consum, de serveis...), associacions, fundacions, grups de suport mutu...

PRINCIPIS: LA MIRADA INTERNA

Formació contínua i creixement personal

Els projectes tenen en compte les motivacions professionals de les persones que en formen part i vetllen perquè aquestes puguin desenvolupar-se en àmbits temàtics concrets. Des de l'economia solidària es promou també la formació en processos interns assemblearis i en cooperativisme.

Les cooperatives tenen, per llei, un fons d'educació i promoció del cooperativisme, dedicat a promoure relacions intercooperatives i a pagar formacions per les

sòcies - tant en grup com individualment, cofinançant estudis concrets, per exemple - entre altres. Cada projecte decideix com i quan invertir els diners d'aquest fons, que es dota anualment amb, com a mínim, el 10% dels excedents cooperatius.

Participació

Els projectes s'organitzen de manera que totes les persones implicades puguin expressar la seva opinió. Això no vol dir que totes les persones ho decideixen tot - no seria eficient ni sostenible! - sinó que l'entitat crea espais de debat i presa de decisions i mecanismes per a que tothom tingui la informació necessària i es senti còmode per dir el que pensa.

Això implica un organigrama intern clar i uns bons canals de comunicació. S'ha d'entendre la participació en el seu sentit més ampli: no és només el fet de fomentar-la o escoltar tothom, sinó incorporar-la com a pràctica quotidiana en les accions i desenvolupament de projectes.

Cura de l'equip de treball

El projecte té en compte les necessitats personals de cada una de les persones implicades: com se sent amb la seva feina? com va la seva vida fora del projecte?. Es vetlla per la cohesió de grup i es creen espais d'intercanvi personal, de sinceritat i prevenció de conflictes.

Quan parlem de cures, cal parlar d'organització dels treballs i tasques, de conciliació, corresponsabilitat i organització del temps, de conflictes relacions i emocions i també de discriminacions i prevenció d'assetjaments.

Equitat

Promoure i treballar per la igualtat dins el projecte, tenint en compte les diferències de les persones que en formen part. Treballar l'equitat vol dir incorporar eines i perspectives feministes, antiracistes i altres que ajudin a combatre les desigualtats.

Aquí, una vegada més, la idea és aplicar el principi d'equitat de manera transversal. No es tracta de fer accions puntuals per visibilitzar que treballem, per exemple, l'antiracisme, sinó de debatre i repensar-se per arribar a incorporar la perspectiva antiracista en tot el projecte.

Transparència

Es promou l'accés fàcil a la informació, tant quantitativa (pressupostos, el perquè d'una despesa concreta,...) com qualitativa (el perquè d'una decisió concreta). Aquesta transparència és a nivell intern (dins l'equip de treball) i també extern

(amb les treballadores i altres projectes amb els que treballem). Crear uns bons canals de comunicació periòdics facilita l'exercici de transparència.

La transparència va molt relacionada amb la proximitat i la sinceritat a l'hora de relacionar-se tant amb l'equip com amb altres agents amb qui treballem. Són els pilars per establir un vincle proper i un entorn agradable per treballar.

→ Què és el Mercat Social?

El Mercat Social és la plasmació pràctica d'un circuit econòmic i de satisfacció de necessitats basat en els principis de l'Economia Social i Solidària (ESS). La idea és que, en les diferents esferes del cicle econòmic -producció, finançament, comercialització i consum-, tots els agents actuïn sota principis de democràcia i transparència, compromís socioambiental, i enfocats a les necessitats humanes en comptes de l'afany de lucre.

La construcció de Mercat Social es basa en la potenciació dels intercanvis i flux econòmics entre organitzacions i persones consumidores de l'ESS. Per a fer-ho existeixen diferents eines i processos que faciliten i fomenten l'augment dels intercanvis.

→ Els reptes respecte a l'organització interna

L'economia social i solidària no és un món de flors i violes. Hi ha reptes urgents, comuns a la gran part dels projectes, que cal abordar. Els principals són:

- **Com fem que les nostre entitats siguin més diverses?**

Tot i tenir en compte la diversitat a l'hora de desenvolupar projectes i accions directes, la realitat és que hi ha poca diversitat en la composició de la major part d'equips de treball. Cal treballar per a que l'economia social i solidària pugui ser una opció per a tothom, des d'una perspectiva interseccional - tenint en compte l'ètnia, el gènere, la classe, l'edat, etc.

- **Formar part d'una entitat de la que també n'ets responsable del funcionament pot suposar sobrecàrregues per les persones que en formen part, com trobem l'equilibri?**

Haver de decidir sobre tots els aspectes d'un projecte comporta temps i no sempre és fàcil respectar els horaris de feina acordats quan s'han de tenir debats importants o prendre decisions urgents. Precisament, poder trobar moments per parlar els temes importants (debats i posicionaments estratègics del projecte, condicions laborals, etc) enmig de la pressió dels temes urgents (de caire més tècnic) és un dels majors reptes de l'ESS. Tot això respectant els tempos, tant individuals com col·lectius, de les membres dels equips i també del projecte.

En aquest sentit, la participació i la horitzontalitat en la presa de decisions s'entenen des de l'autonomia i la confiança: no cal que totes les membres prenguin totes les decisions, cal definir bé els diferents espais de trobada i la utilitat d'aquests i trobar bons mecanismes de comunicació. Tot això permet agilitzar la presa de decisions, està clar, però no sempre és fàcil establir mecanismes eficients de traspàs d'informació i sovint s'acaben consolidant a base de prova-error. Vivim en un procés d'aprenentatge permanent!

- **Tenint en compte el punt anterior, com prioritzem els espais emocionals?**

Posar les persones al centre vol dir cuidar-nos i per això cal crear espais per poder explicar-nos com estem i què necessitem, per tenir-ho en compte a l'hora de prendre decisions que afectin al projecte. Si nosaltres no estem bé, el projecte no pot anar bé i si el projecte tira endavant però a costa nostra, alguna cosa no està funcionant. Calendaritzar espais emocionals i combinar-los amb la quotidianitat del projecte i prioritzar-los per davant la urgència tècnica ja mencionada segueix sent un repte per als projectes. I sense sobrecarregar-nos!

PRINCIPIS: LA MIRADA EXTERNA

Arrelament territorial

Els projectes de l'ESS estan vinculades amb altres agents del barri, poble o ciutat. Parlem de cooperatives o altres formes d'empresa, però també d'associacions veïnals, projectes comunitaris... en definitiva, tot el teixit associatiu del territori. Coneixen la realitat amb (i en) la que treballen i per tant poden respondre millor a les necessitats reals, parteixen de la base que si actuen localment podran generar canvis globalment.

Treball en xarxa

Crear espais de trobada o projectes comuns que responguin a una necessitat concreta. Poder cooperar entre entitats en comptes de competir permet obrir oportunitats per a fer viables els diferents projectes. Aquesta cooperació pot ser diversa: amb la creació de projectes conjunts o prioritzant proveïdors i clients de l'ESS. Cooperar i tenir en compte les necessitats del territori també vol dir crear projectes i espais amb sentit, en coherència amb el que ja existeix. El treball en xarxa en el món cooperatiu s'anomena intercooperació i aquesta intercooperació permet la construcció d'un Mercat Social (definit anteriorment).

Impacte social

Els projectes tenen la voluntat de millorar la vida de les persones a partir de les seves activitats. busquen un impacte positiu de les seves accions a la societat. I

com ho fan? Apostant per proveïdors de qualitat que respectin drets laborals, promovent l'ús de finances ètiques (i amb tot això donant a conèixer alternatives, fent-les accessibles) o duent a terme projectes que promouen la cohesió social. Els projectes treballen per acabar amb discriminacions i opressions de qualsevol tipus (sexe, gènere, cultura, origen...).

Impacte ambiental

Tota activitat econòmica té un impacte ambiental és a dir. Les entitats treballen per minimitzar l'impacte ambiental negatiu (reduint residus i consum) i per generar un impacte positiu per l'entorn natural. Algunes ho fan perquè és la seva activitat principal i d'altres ho incorporen en la pràctica quotidiana.

3. I SI BUSQUEN FEINA?

El món de l'economia solidària lluita per unes relacions laborals justes, t'interessa? Hi ha projectes laborals de molts àmbits diferents.

A més a més, si teniu ganes d'articular un projecte d'autoocupació l'economia solidària i el cooperativisme poden ser els vostres aliats.

- Trobareu més info a la guia "Feu-vos coop!".

4. ELS MATERIALS COMPLEMENTARIS - RECURSOS ÚTILS!

En les diferents lones hi trobareu linkades (o en paper que les acompanyen) diferents recursos. Aquí teniu una petita explicació de cadascun:

- El Mapa Pam a Pam és una eina col·lectiva que mostra en un mapa aquelles iniciatives d'alimentació, habitatge, serveis, energia... que et permeten consumir d'acord amb els teus valors.
 - El mapa serveix també per trobar proveïdor/es responsables per les pròpies activitats.
- La guia "Feu-vos coop!" presenta recursos, indicacions i consells per tal d'emprendre projectes econòmics col·lectius en forma de cooperativa. L'ha elaborat L'Esberla amb el Consell de Joventut de Barcelona.
- En la guia "Som part del canvi" trobareu recursos de consum conscient i economia solidària per a associacions. L'han elaborat el Grup Ecos, Opcions, Servei Civil Internacional amb la col·laboració de Centre de Recursos per a les Associacions Juvenils de Barcelona, Consell d'Associacions de Barcelona i Consell Nacional de la Joventut de Catalunya, Xarxa d'Economia Solidària.
- Els vídeos "mites de l'emprenedoria" volen trencar estereotips i "mites" de l'emprenedoria a través de la veu de diverses persones joves que han iniciat o estant iniciat un projecte d'autoocupació. Els han realitzat L'Esberla amb el Consell de Joventut de Barcelona.

A més a més, a l'apartat de la web **"Què és l'economia social i solidària"** trobareu els següents enllaços:

- [QUÈ ÉS UNA COOPERATIVA?](#) Infografia que explica que és una cooperativa i com s'organitza (Coòpolis).
- [ASSOCIACIÓ O COOPERATIVA?](#) Infografia que presenta les diferències i semblances entre el model associatiu i cooperatiu (Torre Jussana i Coòpolis).
- [INFORME DE L'ECONOMIA SOLIDÀRIA A BARCELONA](#) Informe de l'estat de l'ESS a la ciutat de Barcelona (La Ciutat Invisible, SCCL.Comissionat d'Economia Cooperativa, Social i Solidària - Ajuntament de Barcelona, 2016)
- [SOBRE L'ECONOMIA COL·LABORATIVA](#) Post d'un blog d'explicació de l'economia col·laborativa

5. JUGUEM AMB L'EXPOSICIÓ

A continuació us proposem algunes dinàmiques i activitats que us poden ser útils per dinamitzar l'exposició o per plantejar activitats complementàries.

- Podeu tenir un mapa del barri i marcar-hi les iniciatives que coneixeu. Es pot anar fent a mesura que passen els dies de l'exposició. Es poden classificar les iniciatives segons la tipologia (alimentació, roba, educació...)
- Us proposem aquesta dinàmica per analitzar quina és la percepció que els i les joves tenen de l'economia i analitzar l'entorn més immediat: com cobrim les nostres necessitats? quines alternatives tenim a prop? <https://www.revolt.es/que-es-leconomia/>

6. VOLEU ACOMPANYAR L'EXPOSICIÓ D'UN TALLER O FORMACIÓ? TENIU DUBTES SOBRE ALGÚN DELS TEMES?

Si teniu dubtes o voleu redirigir en cas de dubtes dels i les joves, podeu consultar les següents entitats i institucions:

- Coòpolis, ateneu cooperatiu de Barcelona: <https://bcn.coop/>
- XES, Xarxa d'Economia Solidària: <http://xes.cat>
 - Mercat Social: <http://mercatsocial.xes.cat/ca/que-mercat-social/>
- Barcelona Activa: <https://ajuntament.barcelona.cat/economia-social-solidaria/ca>
- InnoBa, centre per la innovació socioeconòmica de Barcelona Activa: <http://w28.bcn.cat/innoba/ca/>
- Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya: <https://www.cooperativest treball.coop/>
- Ateneus cooperatius de Catalunya: <http://aracoop.coop/>

Es pot acompanyar l'exposició d'una sessió de presentació o petita formació destinada als i les joves. També podeu demanar formacions pels equips. Per fer-ho contacteu amb elsol@escolaelsol.org o educacio@bcn.coop (Coòpolis).

*les formacions són gratuïtes en base a un pressupost limitat (un com s'exhaureixi contacteu amb nosaltres per saber les tarifes).

7. LLIBRES QUE US PODEN INTERESSAR, PER SABER-NE MÉS:

. L'economia solidària en cent paraules, de Jordi Garcia Jané (Icaria Editorial, 2017)

. Col·lecció Eines, impulsada per la Xarxa d'Economia Solidària - XES - i Pol·len Edicions SCCL:

- Esmolem les eines. Debats de l'Economia Solidària per a la Transformació Social, diverses autores;
- Invitació a l'Economia Solidària. Una visió des de Catalunya, Jordi Estivill;
- Finances ètiques i solidàries, obra col·lectiva;
- La transició a les renovables. Cap a una energia social i solidària, Jordi Pujol Soler i Carles Riba Romeva.

8. L'EXPOSICIÓ ES COMPOSA DE:

4 lones de 120cmx200cm amb arandales per penjar-les. Les lones són reciclables, exemptes de PVC i biodegradables (excloent els acabats).

Més enllà de les lones l'exposició va acompanyada amb una pàgina web on s'hi troba el contingut i també els materials complementaris. Per tal de complementar l'exposició es recomana disposar d'ordinadors i/o tauletes per tal de visualitzar els vídeos "mites de l'emprenedoria" i els altres recursos.

A més a més dels materials complementaris d'aprofundiment, també hi ha un kahhot d'avaluació dels coneixements que podeu animar a fer a les joves. S'hi accedeix via QR/web (allà hi haurà el link i el codi d'accés).

Crèdits

Coordinació i continguts: L'Esguard SCCL i l'Escola Lliure El Sol

Disseny, maquetació i web: La Pera Comunicació SCCL

Models: Attitude Skol